

Asia: VN/29126/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi valtioneuvoston asetuksiksi (teollisuuspäästädirektiivi)

Lausunnonantajan lausunto

Yhteenveto kommentteistanne hallituksen esitysluonnoksesta ja asetuseruonnoksista lausuntokoosteen laatimista varten

Teollisuuspäästädirektiivi on EU-tasolla yksi merkittävimmistä teollisuuslaitosten toimintaa ohjaavista direktiiveistä päästöjen vähentämiseksi ilmaan, veteen ja maaperään sekä jätteiden syntymisen ehkäisemiseksi. Teknologiateollisuus ry:n näkemyksen mukaan teollisuuspäästädirektiivin tavoitteet ovat kannatettavia, mutta direktiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä on varmistettava, että kansallisen ympäristönsuojelulain määritelmät ovat yhdenmukaiset alkuperäisen direktiivitekstin kanssa ja tarpeettoman hallinnollisen taakan asettamista teollista toimintaa harjoittaville yrityksille vältetään.

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykäliin 5–67 § sekä niiden perusteluihin

Hallituksen esitysluonnoksen mukaisesti ympäristönsuojelulain 62 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännös, joka koskee direktiivilaitosten päästöjen raja-arvojen noudattamista koskevien mittausien tuloksia, joihin voidaan tehdä vähennys, joka vastaisi sovelletun mittausmenetelmän mittausepävarmuuden suuruutta ennen tuloksen vertaamista päästöraja-arvoon. Asiasta säädettäisiin tarkemmin erikseen annettavassa Euroopan komission päätöksessä.

Koska mittausepävarmuuden vähentämisestä ei ole tällä hetkellä yhdenmukaista sääntelyä eikä vakiintunutta tulkintakäytäntöä, on tämä osaltaan johtanut toiminnanharjoittajien epätasa-arvoiseen asemaan. Teknologiateollisuus ry:n näkemyksen mukaan hallituksen esitysluonnoksen kirjaukset ovat tältä osin oikeasuuntaisia.

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykäliin 72–82 a § sekä niiden perusteluihin (7 luku Direktiivilaitoksen lupaharkinta)

Parasta käyttökelpoista tekniikkaa koskevat määritelmät

Ympäristöluvuissa olisi jatkossa määrättävä sitovasti ympäristötehokkuudesta, jota koskeva määritelmä löytyy hallituksen esitysluonnoksen 72 §:n 1. momentin 4. kohdasta, jonka mukaan:

”ympäristötehokkuudella [tarkoitetaan] materiaalin, veden tai energian kulutustasoihin, uudelleenkäyttöön sekä jätteen syntyyn liittyvää tehokkuutta”.

Teknolomiteollisuus ry:n näkemyksen mukaan hallituksen esitysluonnos poikkeaa alkuperäisestä teollisuuspäästädirektiivistä, joka mukaan:

”ympäristötehokkuudella ” [tarkoitetaan] kulutustasoihin, materiaaleja sekä vesi- ja energiavaroja koskevaan resurssitehokkuuteen, materiaalien ja veden uudelleenkäyttöön sekä jätteen syntyyn liittyvää tehokkuutta.”

Alkuperäisen teollisuuspäästädirektiivin tekstin mukainen ympäristötehokkuuden määritelmä on Teknolomiteollisuus ry:n näkemyksen mukaan hallituksen esitysluonnosta joustavampi. Käytännössä hallituksen esitysluonnoksen kirjaus tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että veden käytön ja kulutuksen osalta ympäristöluvuissa olisi määrättävä päätelmien mukaisesti ympäristötehokkuuden raja-arvot hallituksen esitysluonnoksen 75 §:n mukaisesti.

Laitostasolla vedenottoon ja -käyttöön vaikuttavat merkittävästi paikalliset ja maantieteelliset olosuhteet, jonka vuoksi lupaharkinnassa tulisi voida tapauskohtaisesti ottaa huomioon myös paikalliset olosuhteet sekä vedenoton merkittävyys laitoksen ympäristövaikutuksiin kokonaisuutena. Ympäristötehokkuuden suhde veden käyttöön ja kulutukseen herättää vakavaa huolta esimerkiksi teollisen toiminnan kannalta kriittisen jäähdytysveden käytön mahdollisuuksista tulevaisuudessa, kuten myös Kemianteollisuus on nostanut esiin. Jatkovalmistelussa on tärkeää varmistaa se, että kaikki ympäristötehokkuutta koskevat määritelmät ja vaatimukset kansallisessa laissa viittaavat laitoksen normaaleihin toimintaolosuhteisiin, ovat alkuperäisen direktiivin kanssa yhtenevät (erityisesti vettä koskevien ympäristötehokkuuden raja-arvojen osalta) ja ettei lupamääräyksiä asetettaessa voida asettaa rajoituksia teollisen toiminnan tuotantomäärille, kuten esitysluonnoksen 8 §:ssä todetaan.

Teknolomiteollisuus ry:n näkemyksen mukaan kokonaisuutena arvioiden alkuperäisen direktiivitekstin mukainen määritelmä ympäristötehokkuudesta on hallituksen esitysluonnosta tarkoituksenmukaisempi. Jos kansalliseen ympäristönsuojelulakiin lisättäisiin velvoitteita, joista ei säädettäisi teollisuuspäästädirektiivin tasolla, olisi kyseessä kansallisen lisäsääntelyn laatimisesta Petteri Orpon hallitusohjelman vastaisesti.

Ympäristöjärjestelmä

Uutena vaatimuksena toiminnanharjoittajan olisi otettava käyttöön parasta käyttökelpoista tekniikkaa koskevien päätelmien mukaisesti laadittu ympäristöjärjestelmä, josta säädettäisiin ensisijaisesti ympäristönsuojelulaissa, mutta sen sisällöstä voitaisiin hallituksen esitysluonnoksen perusteella antaa myös valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä.

Käytännössä toiminnanharjoittajilla on ollut jo pitkään käytössä standardeihin perustuvia ympäristöjärjestelmiä, jotka ovat toimineet yritysten omaehtoisina työkaluina ympäristöjohtamisessa. Tämä käy esiin myös SYKEN asiasta toteuttamasta selvityksestä, jossa EMAS- ja ISO 14001-järjestelmät mainitaan laajalti käytössä olevina ympäristöjärjestelminä (SYKEN raportteja 43/2025, Päivitetyn teollisuuspäästädirektiivin vaikutukset Suomessa, s. 46),

Teknologiateollisuus ry ei näe lisäarvoa siinä, että valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä ympäristöjärjestelmien sisällöstä, vaan Teknologiateollisuus ry:n näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaisempaa olisi säilyttää ympäristöjärjestelmien nykyinen asema, uusien lainsäädännöllisten velvoitteiden ja hallinnollisen taakan asettamisen sijasta.

Pykälän 2. momentin 5. kohdan mukaan toiminnanharjoittajan tulisi sisällyttää osaksi ympäristöjärjestelmää siirtymäsuunnitelma laitoksen muuttumisesta kohti puhdasta tuotantoa, kiertotaloutta ja ilmastoneutraalia toimintaa välillä 2030–2050. Olemassa oleva ilmasto- ja ympäristölainsäädäntö ohjaa kuitenkin jo nykyisellään toimintojen kehittämistä kohti mainittuja päämääriä, jonka vuoksi erillisestä siirtymäsuunnitelmasta ei ole tarpeen säätää ympäristönsuojelulaissa, sillä se niin ikään lisäisi päällekkäistä sääntelyä ja teollista toimintaa harjoittavien yritysten hallinnollista taakkaa.

Tässä kontekstissa on paikallaan huomioida myös se, että Euroopan komission joulukuussa 2025 ehdottama ympäristöomnibus antaisi lisäaikaa ympäristöjärjestelmän käyttöönottoon, keventäisi sen sisällöllisiä vaatimuksia sekä poistaisi siirtymäsuunnitelmaa koskevan vaatimuksen. Kansalliseen lainsäädäntöön ollaan siis viemässä velvoitteita, joita Euroopan komissio on jo ehdottanut muutoksia. Teknologiateollisuus ry katsoo, että ympäristöministeriön tulisi ottaa ympäristöomnibus-ehdotus huomioon teollisuuspäästödirektiivin kansallisessa täytäntöönpanossa.

Päätelmien soveltaminen ympäristölupaharkinnassa

Hallituksen esitysluonnoksen 75 §:ssä säädetään päätelmien soveltamisesta ympäristölupaharkinnassa ja tiukimman mahdollisen päästöraja-arvon asettamisesta. Esitysluonnoksen 75 § pohjautuu teollisuuspäästödirektiivin 15 artiklan 3 kohtaan, jonka mukaan päästöjen raja-arvojen tulee perustua toiminnanharjoittajan tekemään arviointiin BAT-päästötasojen vaihteluvälistä. Arvioinnissa on analysoitava mahdollisuus saavuttaa BAT-päästötasojen vaihteluvälin tiukimmat vaatimukset ja osoitettava paras kokonaistehokkuus, joka laitoksessa voidaan saavuttaa soveltamalla BAT-päätelmissä kuvattua parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa sekä huomioimalla mahdolliset kokonaisympäristövaikutukset.

Hallituksen esitysluonnoksen perusteella ympäristöluvassa päästöille olisi kuitenkin määrättävä ”tiukimmat mahdolliset päätelmien päästötasojen mukaiset päästöraja-arvot siten, että päätelmien päästötasoja ei ylitetä laitoksen normaaleissa toimintaolosuhteissa”. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että jatkossa lupaviranomainen asettaisi ympäristölupaharkinnassa tiukimmat mahdolliset päätelmien päästötasojen mukaiset päästöjen raja-arvot, jotka voidaan saavuttaa käyttämällä parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa. Velvoite poikkeaisi nykykäytännöstä, jonka mukaan raja-arvot määrätään siten, että koko BAT-AEL-vaihteluväli on lähtökohtaisesti käytettävissä.

Teknologiateollisuus ry:n mukaan BAT-AEL-vaihteluvälin alinta arvoa ei tulisi asettaa kategoriseksi lähtökohdaksi, vaan lupaharkinnassa tulisi tarkastella BAT-AEL-vaihteluvälin ohella myös ympäristölaatuvaatimusten täyttymistä ja teknistaloudellisia seikkoja. Tämä on merkityksellistä siksi, että päätelmien tulee olla sovellettavissa myös jo olemassa oleviin laitoksiin, joissa käytössä oleva tekniikka voi olla rakennettu huomattavasti vanhempien BAT-päätelmien aikana. Näissä laitoksissa prosessien modernisointi saattaisi vaatia mittavia ja teknistaloudellisesti kohtuuttomia investointeja.

Teknologiateollisuus ry:n näkemyksen mukaan teknistaloudellinen tarkastelu olisi linjassa alkuperäisen teollisuuspäästödirektiivin 15 artiklan 3 kohdan kanssa, jossa korostetaan tiukimpien tavoitteiden käytännön toteutettavuutta.

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykäliin 85 a–85 c § sekä niiden perusteluihin (tietopalvelut)

Tietopalveluja koskeissa pykälissä säädettäisiin Lupa- ja valvontaviraston (LVV) velvollisuudesta julkaista ympäristöasioihin liittyvää tietoa yleisessä tietoverkossa, jonka tavoitteena on edistää ympäristötietojen yleistä saatavuutta. Jatkossa tietoverkossa julkaistaisiin merkittävästi nykyistä enemmän laitospaikkaista tietoa muun muassa laitosten valvonnasta ja päästötarkkailusta.

Teollisuuspäästödirektiivin kansallisessa toimeenpanossa olisi nykyistä hallituksen esitysluonnosta vahvemmin huomioitava turvallisuusnäkökohdat, jotta julkaistaviin valvontatietoihin ei sisälly turvallisuusintresseihin liittyviä salassa pidettäviä tietoja. Lisäksi päästötarkkailuun liittyvän tiedon osalta LVV:n olisi tärkeää tapauskohtaisesti huomioida, että yksityiskohtaisesta päästödatasta saattaa olla pääteltävissä tuotantotoimintaan liittyvää tietoa, jonka tulee nauttia liikesalaisuuden suoja.

Ympäristöasioiden tietopalvelun toteuttamisessa on siten sovitettava yhteen julkinen ympäristötiedon saatavuus sekä turvallisuuteen ja liikesalaisuuksiin liittyvien tietojen suoja.

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykäliin 110 a–110 e § sekä niiden perusteluihin (direktiivieläinsuojat)

-

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykäliin 123–212 § sekä niiden perusteluihin

-

Kommenttinne ympäristönsuojelulain pykälään 232 b § ja siirtymäsäännöksiin sekä niiden perusteluihin

-

Kommenttinne vaikutusarviointeihin (HE-luonnoksen luku 4.2 Pääasialliset vaikutukset)

-

Muut kommenttinne hallituksen esityksen yleisperusteluihin (luvut 1–12, lukuun ottamatta lukuja 4.2 Pääasialliset vaikutukset ja 7 Säännökohtaiset perustelut)

Teollisuuspäästödirektiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä tarpeettoman hallinnollisen taakan riskin syntyy siitä, että alkuperäisen teollisuuspäästödirektiivin mukaiset muutokset olisi pantava jäsenvaltioissa voimaan 1.7.2026 mennessä, kun taas yritysten hallinnollisen taakan keventämiseksi Euroopan komissio on julkaissut 10.12.2025 niin sanotun ympäristöomnibus -ehdotuksen, jonka nojalla tiettyjä teollisuuspäästödirektiivissä asetettuja velvoitteita on ehdotettu kevennettäväksi ja poistettavaksi. Esimerkiksi kansalliseen ympäristönsuojelulakiin esitetty ympäristöjärjestelmä (74 a §) on esitetty toteuttavaksi laitostason sijaan yritystasolla, jonka lisäksi pykälän 2. momentin mukainen kemikaaliluettelo on ehdotettu poistettavaksi. Sama koskee hallituksen esitysluonnoksen 74 c §:n 2 momentin mukaista auditointivelvollisuutta.

Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) toteuttaman selvityksen mukaan niiden laitosten osalta, joilla ympäristöjärjestelmää ei ole käytössä (pääasiassa pienet yritykset), kustannussyyt olivat

pääasiallinen syy ympäristöjärjestelmän puuttumiseen (SYKEN raportteja 43/2025, Päivitetyn teollisuuspäästödirektiivin vaikutukset Suomessa, s. 46). Teknologiateollisuus ry:n näkemyksen mukaan erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten näkökulmasta alkuperäisen teollisuuspäästödirektiivin mukaisten velvoitteiden saattaminen osaksi kansallista sääntelyä voisi heikentää näiden yritysten kilpailukykyä suhteessa muihin EU-jäsenvaltioihin, mikäli muut EU:n jäsenvaltiot päätyvät teollisuuspäästödirektiivin toimeenpanon osalta erilaiseen sääntelyratkaisuun. Teknologiateollisuus ry katsoo tärkeäksi, että ympäristöministeriö kiinnittää teollisuuspäästödirektiivin kansallisen täytäntöönpanon jatkovalmistelussa huomiota muiden EU:n jäsenvaltioiden suunnittelemiin keinoihin ja kuvaa ne auki hallituksen esitysluonnoksen kappaleessa (5.2). Erityishuomiota tässä tarkastelussa tulisi kiinnittää ympäristöomnibus-ehdotuksen mukaisiin kevennys- ja poistoehdotuksiin.

Teknologiateollisuus ry katsoo, että kansallisesti olisi pyrittävä välttämään sellaista tilannetta, jossa Suomessa teollista toimintaa harjoittaville yrityksille lisättäisiin hallinnollista taakkaa tilanteessa, jossa sitä pyritään Euroopan komission ehdotuksilla keventämään. Tällainen lopputulos saattaisi realisoitua tilanteessa, jossa neuvottelut ympäristöomnibus-ehdotuksen lopullisesta sisällöstä venyisivät Euroopan parlamentin ja neuvoston käsittelyssä siten, ettei niitä ehdittäisi ottaa huomioon alkuperäisen teollisuuspäästödirektiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä.

Mikäli kansallinen lainsäädäntö velvoittaisi 1.7.2026 alkaen Suomessa teollista liiketoimintaa harjoittavat yritykset valmistelevaan ympäristöjärjestelmän ja auditoimaan sen, eikä muissa EU:n jäsenvaltioissa vastaavaa veloitetta olisi, aiheutuisi suomalaisille yrityksille lisäkustannuksia ja kilpailukyvyn heikentymistä suhteessa muiden EU:n jäsenvaltioihin ja niissä toimiviin yrityksiin.

Kommenttinne ympäristönsuojelusta annettuun valtioneuvoston asetukseen ehdotettuihin muutoksiin

-

Kommenttinne ehdotettuihin muihin asetusmuutoksiin: valtioneuvoston asetus suurten polttolaitosten päästöjen rajoittamisesta, valtioneuvoston asetus jätteen polttamisesta ja valtioneuvoston asetus titaanidioksidia tuottavien laitosten ympäristönsuojeluvaatimuksista

-

Menettely niiden kunnan ilmoitusmenettelyssä olevien eläinsuojien osalta, jotka jatkossa kuuluisivat teollisuuspäästödirektiivin soveltamisalaan: hallituksen esitysluonnoksessa on esitetty, kyseiset eläinsuojat siirtyisivät valtion lupamenettelyn piiriin, jolloin menettely olisi yhdenmukainen kaikille teollisuuspäästödirektiivin soveltamisalassa oleville eläinsuojille. Vaihtoehtoisena ratkaisuna voisi olla kyseisten eläinsuojien jääminen kunnan ilmoitusmenettelyn piiriin tai kaikkien direktiivin soveltamisalaan kuuluvien eläinsuojien siirtäminen valtion ilmoitusmenettelyn piiriin. Mikä olisi teidän kantanne asiaan ja perustelut kannallenne?

-

Säkkinen Teppo
Teknologiateollisuus ry